

Doğu Akdeniz Meselesinde Yunan Lobisinin Türkiye Karşıtı Faaliyetleri

Anti-Turkish Propaganda of the Greek Lobby in the Eastern Mediterranean Issue

Derleme Makalesi / Review Article

**Sorumlu yazar/
Corresponding author:**
Ahmet Faruk Çeçen

ORCID: 0000-0003-3561-2915

Geliş tarihi/Received:
27.10.2021

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
01.12.2021

Kabul tarihi/Accepted:
02.12.2021

Yayın tarihi/Published:
09.12.2021

Atıf/Citation:
Çeçen, A. F., Bulut, S. & Ayçin, T. (2021). Doğu Akdeniz meselesinde Yunan lobisinin Türkiye karşıtı faaliyetleri. *İletişim ve Diplomasi*, 6, 111-137.

doi:
10.54722/iletisimvediplomasi.1022912

Ahmet Faruk ÇEÇEN¹ , Serkan BULUT² , Tuğçe AYÇİN³

ÖZ

Türkiye ve Yunanistan arasında tarihsel süreci bulunan bazı anlaşmazlıklar, lobcilik faaliyetlerine kaynaklık etmektedir. İki devlet arasındaki anlaşmazlıklar en temelinde, Ege Denizi kıta sahanlığı, Kıbrıs, Batı Trakya'daki Türkler ve Ege adaları ve özellikle de son dönemlerde Doğu Akdeniz meselesi alanlarında tezahür etmektedir. Doğu Akdeniz, tüm bu konular içerisinde sorunun taraflarının da sadece Türkiye ve Yunanistan olmaması bakımından diğer konulardan daha görünür bir mesele hâline gelmeye başlamıştır. Bu gibi uluslararası sorunların çok aktörlü yapılarından ötürü lobcilik faaliyetleri daha da önem kazanmaktadır. Lobcilik faaliyetleri çerçevesinden özellikle Doğu Akdeniz konusunda Yunan Lobisi ve Yunanistan'ın Türkiye karşıtı lobcilik faaliyetleri üzerine odaklanan bu derleme çalışmada, alandaki literatür taranmış, bu literatürdeki eksikleri giderme ve alana katkı yapma amacı güdülmüştür. Aynı zamanda Doğu Akdeniz meselesinin nasıl bölgesel ve küresel bir mesele hâline geldiği de açıklanmaya çalışılmıştır. Son yıllarda hem Türkiye hem Doğu Akdeniz kıyısı olan devletler ve hem de küresel aktörler açısından çok boyutlu ve stratejik bir önem kazanan Doğu Akdeniz meselesinde, Yunan lobisi ve Yuna-

- 1 Dr. Öğr. Üyesi., Ondokuz Mayıs Üniversitesi İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Ankara, Türkiye, ahmetfarukcecen1@gmail.com
- 2 Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Adana, Türkiye, serkanbulut@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8252-5262
- 3 Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye, tugceaycin1@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3576-6973

nistan'ın Türkiye'ye karşı özellikle ABD nezdinde lobicilik faaliyetlerini artırdığı gözlemlenmiştir. Doğu Akdeniz sorununda, ABD ve Avrupa ülkelerinin ise müttefikleri olan Türkiye ile ilişkileri bozacak derecede uluslararası hukuku görmezden geldiği ileri sürülebilir. Bu tutumun nedenlerinden biri olarak Türkiye'ye karşı antidemokratik tutum içinde olan lobilerin etkisi olduğu çalışmada tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doğu Akdeniz meselesi, Yunan lobisi, Türkiye, Yunanistan, lobicilik

ABSTRACT

Disputes between Türkiye and Greece have manifested in the Aegean Sea continental shelf, the island of Cyprus and the Turks in Western Thrace, the Aegean islands, and, most recently, the Eastern Mediterranean issue. These are considered long-standing issues that have been the subject of lobbying efforts. The Eastern Mediterranean issue has started to become a more visible one compared to others. The reason why it is more visible than others is that there are many other actors involved in the issue, together with Türkiye and Greece. As this issue is more global than ever, lobbying in that particular one seems more vital than ever. This compilation study, which focuses on anti-Turkish propaganda of the Greek lobby in the Eastern Mediterranean issue, within the framework of lobbying activities, aims to contribute to the field. It also aims to explain how the Eastern Mediterranean issue became a regional and global issue.

In conclusion, it can be said that the Eastern Mediterranean issue has gained multi-dimensional and strategic importance both for Türkiye, the Eastern Mediterranean coastal states and global actors in recent years. For this reason, it has become a new ground for Greece to increase its lobbying activities against Türkiye, especially in the USA. In the Eastern Mediterranean issue, it is observed that the USA and European countries ignore international law to the extent that they disrupt relations with their ally, Türkiye. The study claims that one of the reasons for this unfair attitude is the effect of lobbies that have an anti-democratic attitude against Türkiye.

Keywords: The Eastern Mediterranean issue, Greek lobby, Türkiye, Greece, lobbying

EXTENDED ABSTRACT

Lobbying, in its most basic form, means to make an effort to influence decisions made by some authority (president, government etc.). Some consider lobbies, also known as pressure groups, to be a legal and perfectly natural process, while others consider them to be a legal bribe. However, the aim to influence decision-making mechanisms always stands. To sum up, all activities carried out by a person, organization or country

to influence decision-making mechanisms in line with their own interests constitute the concept of lobbying. Lobbying offers countries and diasporas the opportunity to express themselves in the international arena and to persuade or inculcate the sovereign powers and their public opinion in the direction they want.

These pressure groups benefit from many methods and techniques within the scope of lobbying activities. The lobbies are also fed by actors such as non-governmental organizations and the media within the framework of their work. Non-governmental organizations can play a leading role by having an important position in economic, social, cultural and political life. These organizations can be organized in vast areas and have a direct impact on decision-making mechanisms. Pressure groups and non-governmental organizations engaged in lobbying activities can carry out their work not only by attending meetings with decision-makers by communicating one-on-one but also by developing relations with the media and involving members of the media in their work.

Non-governmental organizations, interested in lobbying and representing communities formed by individuals living in other countries despite belonging to a nation, operate effectively in this field. Organizations and individuals that produce ideas, discourses and ideologies within the scope of political activities carried out against other countries come together to form the lobby of the relevant country. Some nations are internationally known for their lobbies and carry out effective activities. Among the formations that can be evaluated in this context is the Greek lobby, well-known for its anti-Turkish activities.

The evaluation of the activities of the Greek lobby against Türkiye in the Eastern Mediterranean was attempted to be revealed through this study, which was carried out using the literature review technique. The study assumes that Greece accelerated its search for support by bringing up the problems it experienced in foreign policy during periods of political and economic crisis in its internal affairs and periods of depression. The Eastern Mediterranean issue is important in the relations between Türkiye and Greece. With its potential energy reserves, the Eastern Mediterranean is important for Türkiye, which relies on foreign energy. In addition, the energy resources discovered in the region will only be able to be safely transported to Europe via Türkiye. The Eastern Mediterranean issue, which has come to the fore again after the recent developments and attracted attention with its potential in energy reserves, has been the scene of Greece's efforts to create an international public opinion against Türkiye. In order to better understand the issue in the context of public opinion formation and perception management, it would be appropriate to examine it in terms of lobbying activities. The Eastern Mediterranean has started to become a more sensitive and visible issue than other issues. The reason why it is more visible than others is that there are many other actors involved in the issue, other than Türkiye and Greece. As this issue is more

global than ever, lobbying in that particular one seems more vital than ever. This study focuses on anti-Turkish propaganda of the Greek lobby in the Eastern Mediterranean issue. It also aims to explain how the Eastern Mediterranean issue has become a regional and global issue.

In conclusion, it can be said that the Eastern Mediterranean issue has gained a multidimensional and strategic importance both for the Republic of Türkiye and the Eastern Mediterranean coastal states in recent years. For this reason, it has become a new ground for Greece to increase its lobbying activities against Türkiye, especially in the USA. In the Eastern Mediterranean issue, it is observed that the USA and European countries ignore international law to the extent that they disrupt relations with their ally, Türkiye. The study claims that one of the reasons for this unfair attitude is the effect of lobbies that have a hostile attitude against Türkiye.

Giriş

Tarihsel süreç boyunca gerek ikili ilişkiler gerekse de toplumsal ilişkiler açısından gerçekleştirilen yön verici faaliyetler, bir nevi lobcilik çalışması olarak nitelenebilmektedir. Hükümet ya da karar alma süreçlerindeki bireyleri amaçlar doğrultusunda etkilemeyi kapsayan lobcilik, örgütler tarafından hedef kişi ya da gruplarla kurulan bir tür iletişim ve bilgi alışverişi olarak tanımlanabilmektedir. Bir grup ya da topluluk adına hareket etmeyi içeren lobcilik faaliyetleri, hükümet kararlarını etkilemek gayesiyle kurgulanan, bu niyetle halk ve karar vericiler arasında inşa edilmeye çalışılan ve bir köprü vazifesi üstlenen iletişim türünü oluşturmaktadır (Arı, 2015, s. 160). Bir diğer deyişle amaçların gerçekleştirilebilmesi için demokrasi ile ilişkisi bulunan yasama ve yürütme kurumlarının çeşitli iletişim yöntemleri kullanılarak etkilenmesi ve yönlendirilmesidir. Kabul edilebilirliği toplumsal dinamiklere göre farklılık gösteren lobciliğe, yaygın kabul gördüğü toplumlarda kamuoyu ya da siyasi aktörler nezdinde bile şüphelilikle yaklaşılabilir (Aslan, 2009, s. 1). Yaşanan kuşkunun sebebi lobcilik yoluyla haksız kazanımların elde edilmesi ve karar alıcılar arasında bulunan bazı kişilerin görevini kötüye kullanabileceği yönünde oluşan algı olabilmektedir. Nitekim uluslararası ilişkiler düzeyinde düşünüldüğünde yaşanan durumlar bu şüpheyi haklı kılmaktadır. Örneğin Doğu Akdeniz meselesi, güncel uluslararası siyaset gündeminde lobcilik faaliyetleri içerisinde göze çarpan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Doğu Akdeniz meselesinin nedenlerinin tarihsel arka planı bulunmaktadır ve sorunların nedeni belli bir alana dayanmamaktadır. Ancak son yıllarda yapılan bir dizi büyük doğal gaz keşfi ve Doğu Akdeniz sularının altında kullanılmayı bekleyen önemli hidrokarbon kaynakları beklentisi, Doğu Akdeniz meselesinin kaynağıdır. Bölge, dünyanın en az keşfedilmiş veya keşfedilmemiş bölgelerinden biri olmaya devam etmektedir. Bölgenin, gaz ve belki de petrol rezervleri açısından mevcut kaynakların

azalması sorununa çözüm getirebileceği düşünülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri Jeolojik Araştırması (USGS) tarafından 2010 yılında yapılan iki değerlendirme – biri Mısır'ın Nil Deltası ve Akdeniz sektörleri, diğeri Levant4 Havzası Eyaleti üzerine – bölgede yaklaşık 10 trilyon metreküp keşfedilmemiş gaz potansiyeli olduğunu göstermiştir. Türkiye 1966 ve 2016 yılları arasında Akdeniz sularında 13 kuyu açmış ancak henüz ticari miktarda hidrokarbon keşfedememiştir. Ancak son zamanlarda bölgede sismik kazanım açısından arama faaliyetleri artmıştır (Karbuç & Baccarini, 2017, ss. 1-2). Bu yönüyle Doğu Akdeniz, uluslararası bir mesele kimliğine bürünmüştür. Ayrıca bölge sadece kıta sahanlığı bulunan ülkeler için değil, küresel emperyal güçler için de kazanımlar elde edilebilecek bir alan olarak görülmektedir. Bu bölgenin Yunanistan için ayrıca önemli olmasının en önemli nedenlerinden biri, Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin Doğu Akdeniz havzasının tam da merkezinde yer almasıdır. Bu çalışma ise ilgili ülkeler içerisinde özellikle Yunanistan'ın bölgedeki Türkiye karşıtı lobcilik ve faaliyetlerine odaklanmaktadır.

Sınır komşusu olmalarına ve birbirine benzer kültürlere sahip toplumsal dinamikler barındıran yapılardan oluşmalarına rağmen Yunanistan ve Türkiye uzun yıllardır uluslararası ilişkiler çerçevesinde politik sorunlar yaşamaktadır. Dış politikadaki faaliyetlerinde lobcilik yöntemlerinden yararlanan Yunanistan'ın karşıt olarak lobcilik faaliyetleri gerçekleştirdiği ülkeler arasında Türkiye önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye ile yaşamakta olduğu problemlere karşı geliştirdiği politikalara destek sağlayabilmek için uluslararası kamuoyu oluşturma ve yönlendirme çalışmaları gerçekleştiren Yunanistan, genellikle siyasi ya da ekonomik bakımdan daraldığı dönemlerde ülke içinde oluşan kamuoyunun ilgisini farklı bir yere çevirebilmek amacıyla Türkiye'ye yönelik faaliyetlerini ve bu alandaki destek taleplerini artırmaktadır. Son yıllarda bu lobcilik faaliyetlerinin en önemlilerinden birisi Doğu Akdeniz meselesidir. Doğu Akdeniz'de yaşanan gelişmeler Türkiye ile Yunanistan arasındaki diplomatik ilişkilerin gerilmesine ve iki ülke arasında siyasi sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmada kavramsal olarak lobcilik, Türkiye karşıtı lobi faaliyetleri, Doğu Akdeniz meselesi ve Yunanistan'ın Türkiye karşıtı lobcilik faaliyetleri incelenmiş, Yunanistan'ın uluslararası kamuoyunun desteğini alabilmek amacıyla Türkiye'ye yönelik yürüttüğü faaliyetleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda başta Türkiye karşıtı lobcilik faaliyetleri olmak üzere, Doğu Akdeniz konusunda Yunanistan'ın ABD ve diğer uluslararası arenada yürüttüğü lobcilik faaliyetlerinin ne şekilde gerçekleştiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla, Doğu Akdeniz meselesinde Yunanistan'ın özellikle ABD nezdinde gerçekleştirdiği girişimler birkaç örnekle aktarılmıştır.

4 “Levant” etimolojik olarak “doğu” anlamına gelmekte olup, İngilizlerin “orta doğu” sözcüğünü türetmesine benzer bir yaklaşımla, “Akdeniz'in doğusunu” betimlemek amacıyla kullanılmıştır. Batıda Akdeniz, doğuda ise Mezopotamya ile sınırlandırılan Levant bölgesi, günümüz ülkelerinden Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail, Ürdün, Filistin ve Mısır'ı kapsamaktadır (Ediger, Devlen & McDonald, 2012, s.74).

Lobicilik Kavramı

Kelime anlamı olarak “koridor” anlamına gelen lobi, sözlüğe bakıldığında, genellikle bazı edinimler sağlayabilmek için bir araya gelen, meclis koridorlarında, güçlü çevrelerde, çıkar odaklı politik faaliyetlerin gerçekleşmesi için çalışan kişilerden oluşan grup olarak görülmektedir (Bayramoğlu, 1985, s. 9). Yasama ile gerek duyulduğunda yürütme organını hedefleyerek etkileme faaliyetinde bulunan lobiler, hedeflerini gerçekleştirme sürecinde birçok farklı teknik ve yöntemle başvurmaktadır. Bu çerçevede yürütülen faaliyetler ‘lobicilik’ olarak adlandırılırken, bu alanda görev yapan kişiler ‘lobici’, uygulanan teknik ve yöntemler ise ‘lobi faaliyeti’ olarak tanımlanmaktadır. Bir kişinin profesyonel olarak lobici sayılabilmesi için o kişinin lobi faaliyetlerini gerçekleştirdiği kişi ya da kurum için vakit ayırması ve bunun karşılığında da bir ücret alması gerekmektedir (Aslan, 2009, s. 1).

Lobicilik faaliyetleri çerçevesinde; karar verici mekanizmaları ikna etmek, hedefe yönelik inanç geliştirmelerini sağlamak ve planlanan unsurların tanıtımını gerçekleştirmek amacıyla birtakım tekniklerin uygulandığını belirten Sezgin, oluşturulan baskı ile politik kararların herhangi bir ülke ya da grup için avantaj ya da dezavantaj oluşturacak biçimde dönüştürülebildiğini ifade etmektedir (Sezgin, 2012, s. 752). Lobicilik ile kamu yönetiminde bulunan kanun oluşturucu parlamenterlerin ya da karar vermekten sorumlu bürokratların bilgilendirilmeleri suretiyle amaçlanan yönde düşünceleri ve etkilenmeleri çabasının güdüldüğünü aktaran Dinçer, gerek bireylerin gerekse de grupların kendi ülkelerinde ya da ülkeleri dışındaki yasama, yürütme ve yargı faaliyetleri üzerinde çıkar elde edecek biçimde eylemlerde bulduklarını ve bunu, baskı grubunun sorumluları, ülkeyi temsil edenler ve kiralanan lobiciler vasıtasıyla gerçekleştirdiklerini söylemektedir (Dinçer, 1998, s. 51).

Lobicilik, politikanın formüle edilmesinde yasa koyucuları etkilemeye çalışmak anlamındadır. Dünya çapında çeşitli türlerde lobicilik yapılırsa da kavramın ticari veya meslek olarak gelişimi öncelikle Anglo-Sakson toplumuna dayanmaktadır (Burrell, 2001, s. 4). Avrupa Konseyi ise lobicilikle ilgili olarak “hükûmet yetkilileri ve seçilmiş temsilcilerden belirli bir sonuç elde etmek amacıyla politika yapımı ve karar alma sürecini etkilemek için anlaşarak düzenlenen bir çaba” tanımını yapmaktadır. Dernek, savunucu grup, sivil toplum örgütü gibi birtakım kurumların kamu üzerinde gerçekleştirdikleri eylem ve faaliyetler de bu çabaya dâhil olabilmektedir (Zibold, 2013, s. 1)

Kavrama yönelik araştırmalar gerçekleştiren Zetter de Lobbying: The Art of Political Persuasion adlı eserinde en özünde kamu politikası gündemini belirlemek veya etkilemek için hükûmet ve kurumlar ile çalışma sürecine vurgu yapar (2008, s. 3). Ona göre lobicilik aynı zamanda, elbette, politik bir ikna sanatıdır. Kamu politikası gündemi sadece yasama ve kamu hizmetlerinden oluşmaz. Tam kapsamlı bir kampanyanın aynı zamanda yürütme kurumlarını, hükûmet dışı özel örgütler, düzen-

leyiciler, yerel yönetim ve medyayı etkilemeye çalışması gerekebilir. Bunlar, kamu politikası gündemini belirleyen gruplardır ve lobcilik olarak adlandırdığımız, onları bilgilendirme ve etkileme sürecidir (2008, s. 3).

Lobicilik ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) ortaya çıkmıştır ve ülkede cumhuriyetin ilk benimsendiği döneme dayanmaktadır (Dinçer, 1998, ss. 51-52). Demokrasinin önemli bir unsuru olan baskı gruplarının çıkarlarını ilgilendiren bir süreç olan lobcilikteki temel amaç, siyasi mekanizmanın baskı gruplarının çıkarları doğrultusunda etkilenmesini kapsamaktadır. Fakat bununla birlikte, baskı gruplarının toplumun bilinçlendirilmesi, devlet görevlilerinin denetlenmesi gibi birçok işlevi de bulunmaktadır. Sadece kendi çıkarlarına uygun yasalar çıkarılması veya değişikliklerin yapılması gibi konularda çalışmalar yürüten baskı grupları, diğer adıyla lobiler, özel gruplar olarak nitelendirilmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından lobi yapmayı zorunlu hâle getiren üç unsuru "teknolojik gelişmeler, iletişim ve denge" olarak sıralayan Ünal Erzen'in Le Grelle B'den aktardığına göre, söz konusu üç unsur kurumsal kimlik mecburiyetini yaratırken, bu kimliğin inşasında lobcilik, tek ve göz ardı edilemez bir noktadadır. Çünkü gelişmeler toplum tarafından algılandıktan sonra bir tepki şekline bürünebilme riskini bünyesinde barındırmaktadır. Bu sebeple de bir lobi çalışması %20 hukuk, %20 siyaset, %20 ekonomi, %20 diplomasi ve %20 iletişimi kapsamaktadır (Le Grelle B'den akt. Ünal Erzen, 1999, s. 23).

Lobiciliğin genel olarak, siyasi sistemin, hedef olarak seçilen çıkarlar kapsamında etkilenmesi biçiminde özetlenebilecek çok önemli işlevleri bulunmaktadır. Konuyu biraz daha genişletmek gerekirse lobcilerin işlevleri ve görevleri; halkla ilişkiler, hükümet ile ilişkiler, uluslararası halkla ilişkiler ve ilişki yönetimi bağlamında yasal danışmanlık, istihbarat ve başkent faaliyetleri şeklinde sayılabilmektedir. Bu bakımdan lobcilerin görevlerinin kapsamı oldukça geniştir.

Lobicilik doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki başlıkta incelenebilir. Doğrudan lobi olarak adlandırılan faaliyette, lobici direkt olarak kişi ve kurumları hedefleyerek etkilemeye çalışmaktadır. Diğer lobcilik türü olan dolaylı lobcilik ise kurum ya da kişilerden ziyade kitleleri hedeflemektedir. İngilizcede 'grass roots' olarak adlandırılan bu tür, kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler adlarıyla da bilinmektedir. Lobici kamuoyunu kendi amaçları doğrultusunda etkileyerek dolaylı olarak hedefine ulaşmaya çalışmaktadır.

Uluslararası literatüre bakıldığında lobcilik ile bazı çalışmaların mevzuatlar, Avrupa kurumları ve OECD gibi kuruluşlarla bir arada değerlendirdikleri görülmektedir. Örneğin Klüver, (2013, ss. 3-4) lobcilik faaliyetlerini, Avrupa kurumları üzerinden bilgi, yurttaş desteği ve iktidar için ticari faaliyetlerle yapılan bir değişim ilişkisi olarak kavramsallaştırmaktadır. Lobcilik bireysel olmaktan çok koalisyonlar hâlindeki

faaliyetler olarak gerçekleşmektedir. Çünkü lobicilik çok sayıda çıkar grubunun aynı anda karar vericilere lobi yaptığı kolektif bir süreçtir. Önemli olan konuya özel lobi koalisyonlarının tamamı tarafından sağlanan toplam faydadır. Libby ise 2011 yılında kaleme aldığı *The Lobbying Strategy Handbook: 10 Steps To Advancing any Cause Effectively* adlı eserinde (2011, s. 14) lobiciliği, yasa koyuculara belirli mevzuattaki konumunuzu belirtmeyi ve/veya onlardan konumunuzu desteklemelerini istemeyi içeren, yasal olarak tanımlanmış belirli bir faaliyet olarak değerlendirir. O'na göre mevzuat, yasa yapma kabiliyetine sahip bir yönetim organı tarafından değerlendirilmekte olan bir yasa teklifidir. OECD de lobicilik faaliyetleri konusunda raporlar ve yayınlar üretmektedir. *Lobbyists, Governments and Public Trust, Volume 3: Implementing the OECD Principles for Transparency and Integrity in Lobbying* adlı eserde "Lobicilikte Şeffaflık ve Dürüstlüğe İlişkin OECD İlkeleri"nin, lobiye bir kamu görevlisiyle mevzuat, politika veya idari kararları etkilemek için sözlü veya yazılı iletişim olarak tanımladığı aktarılmıştır (OECD, 2014, s. 43). Bu resmî tanımlamalarla beraber lobicilik (özellikle Amerikan lobiciliği) ile ilgili negatif görüşler de vardır. Bu görüşleri toparlamak gerekirse lobiciliğin yasal olmayan sularda gezebildiği veya yasal olsa da 'yasal hâle gelmiş rüşvet' olarak tanımlanabildiği görülmüştür. Amerikan lobiciliği öyle bir hâl almıştır ki Huntington (1997) gibi isimler bu yapıların Amerika'nın ulusal çıkarlarını tehdit edecek biçimde güçlendiğini ileri sürmüştür.

Amerika'da Lobiciliğin Gelişimi

Türkiye aleyhtarı lobi faaliyetlerinin en sık görüldüğü coğrafyanın Amerika olması çalışma adına önem arz etmektedir. Aynı zamanda genel olarak lobicilikten bahsedilecekse bu kavramın Amerika'daki gelişimini kısaca açıklamak önemlidir. ABD dünyada lobicilik faaliyetlerinin en yoğun ve ilk uygulandığı ülkedir. ABD'nin toplumsal yapı ve siyasal sistem bakımından uygun olması nedeniyle lobicilik bu ülkede kabul görmüş ve gelişmiştir (Arı, 2015, s. 166). Amerikan kolonilerinin otoriteye karşı mücadelelerinde ortaya çıkan metinlerden Haklar Bildirgesi, Amerika'da düşünme ve konuşma özgürlüğüne vurgu yapmış ve Kongre'nin, yurttaşların mağduriyetinin giderilmesi için talep etme hakkının önüne engel koyacak herhangi bir yasa çıkarmasını yasaklamıştır (Burrell, 2001, s. 4). Bu bildirmede direkt olarak lobicilik kavramını geçmese de bu konudaki ilk metinlerden biri olarak kabul görür.

Daha yakın tarihlere bakıldığında ise ABD'de lobi faaliyetlerinin birkaç yolla gerçekleştiği görülmektedir. Bunların başında lobi yapmak için oluşturulmuş profesyonel organizasyonlar gelmektedir. Lobi şirketleri, iç hukuk sisteminde çerçevesi net çizilmiş düzenlemeler ile hukuki bir zeminde hareket etmekle yükümlüdür. Bu bağlamda 1938'de yürürlüğe girmiş olan Yabancı Temsilci Kayıt Yasası (FARA) önemlidir (Alagöz, 2021). Bir de hukukun üstünlüğünü esas alan, 1995 tarihli Lobicilik İfşa Yasası çıkarılmıştır ve bu yasa siyasi lobiciliğin sınırlarını çizmektedir. Bu yasa

hangi eylemlerin lobcilik olarak kabul edileceğini, lobcinin kim olduğunu, lobcilik ile ilgili eylemlerde cezai yaptırımlardan nasıl kaçınılması gerektiğini düzenler. Yasa, lobciliğin önemini kabul etmekle birlikte, hükûmetin olası olumsuz etkileri önleyebilmesini sağlayan haklar da tanımaktadır (Weiser, 2021). 2007’de Yasa’daki eksik kalan kısımları tamamlamak için çıkarılan Dürüst Liderlik ve Açık Hükûmet Yasası (The Honest Leadership and Open Government Act-HLOGA, 2007) ABD’de yabancı hükûmetler adına yapılan lobi faaliyetlerini katı bir şekilde düzenlemektedir (Alagöz, 2021).

Türkiye karşıtı lobcilik faaliyetlerine geçmeden önce ABD’deki lobi gruplarından bahsetmek faydalı olacaktır. Lobilerde etnik boyut etkili olabildiği gibi dinî boyut da öne çıkabilmektedir. Pew Research Center’ın 2011 yılında gerçekleştirdiği araştırmaya göre ABD’de 216 dinî taraftar grup bulunmaktadır. Araştırma, Washington’da temelde olarak beş dinî taraftar kuruluşundan bahsetmektedir. Bunlar Roma Katolik grubu (%19), Evanjelik Protestan grubu (%18), Yahudiler grubu (%12), öncü Protestanlar (%7) ve Müslümanlardan (%7) oluşmaktadır.

Dinî taraftar gruplarının yanında etnik lobi grupları da ABD’deki lobcilik faaliyetlerinde etkili olmaktadır. Tarihsel sürece bakıldığında özellikle Arap, Ermeni, Yunan ve İsrail lobilerinin bu noktada öne çıktığı görülmektedir. Ulusal Arap-Amerikan Birliği (National Association of Arab Americans, NAAA), Orta Doğu İşleri Konseyi (Middle East Affairs Council), Amerikan Filistin Komitesi (American-Palestine Committee) gibi kuruluşlar Arap lobi gruplarının örneklerindedir. Amerika Ermeni Meclisi (Armenian Assembly of America) ve Amerika Ermeni Ulusal Komitesi (Armenian National Committee of America, ANCA) gibi gruplar, Ermeni lobi gruplarına örnek olarak verilebilir. Yunan lobi gruplarına gelindiğinde, Amerikan-Yunan Halkla İlişkiler Komitesi (American Hellenic Institute Public Affairs Committee, AHIPAC), Amerika-Yunan Enstitüsü (American Hellenistic Institute) ve Yunan Ortodoks Başpiskoposluğu’nun (The Greek Archdiocese of America) önemli faaliyetler gerçekleştiren lobi grupları olarak öne çıktığı anlaşılmaktadır. Amerikan-İsrail Halkla İlişkiler Komitesi (American Israel Public Affairs Committee, AIPAC), Amerikan Yahudi Komitesi (American Jewish Committee) ve Amerika Siyonist Örgütü de (Zionist Organization of America) İsrail lobi gruplarına örnek olarak gösterilebilir (Gönülal, 2015, ss. 114-174).

ABD’nin medya gücüyle kamuoyu oluşturma ve uluslararası ilişkileri yönlendirebilme olanağına sahip olması nedeniyle, lobcilik faaliyetleri uygulamak isteyen diğer ülkeler bu medya gücünden faydalanabilmek için ABD’de lobcilik faaliyetlerini arttırmışlardır. Bu durumun nedenleri arasında ABD’nin süper güç olarak kabul edilmesi ve lobcilik faaliyetleri konusunda önemli bir ülke olarak görülmesinin payı da bulunmaktadır. Özellikle Türkiye’ye yönelik yapılan lobi faaliyetleri ABD Kongresi odaklı bir şekilde gerçekleşmektedir.

Türkiye Karşısı Lobi Faaliyetlerinde Yunan ve Ermeni Lobileri

Lobi faaliyetlerine bakmadan önce tarihte Türklerin ne şekilde resmedildiğine bakmak genel bir fikir sağlamada katkı sağlayacaktır. Örneğin Alman reformist Luther'in görüşüne göre, "Türklerin istilası hem Vatikan'ın hem de Kilise'nin yozlaşmasına izin verdiği için, Tanrı'nın Hıristiyanlığı cezalandırmasıydı" (Karlsson, 2006, ss. 63-64). Karlsson Luther'in Türkleri bir ceza olarak gördüğü bakış açısının Avrupa'da hâlâ etkili olduğuna inanır. Ona göre Türkler hâlâ geri kalmış bir köylü toplumu olarak tasvir edilir (2006, s. 71-72). Günümüze gelindiğinde ise durum çok da farklı değildir. Türkiye karşıtı lobilerin, buldukları ülkelerdeki siyasilerin bilinç altına göndermede buldukları ve yukarıda bahsedilen Türkiye karşıtı arkaik görüşleri hâlâ dillendirdikleri görülmektedir.

Türkiye'ye yönelik lobi faaliyeti yürüten ülkeler arasında Yunanistan ve Ermenistan ön plana çıkmaktadır. Yunanistan, Türkiye karşıtı politikalara destek sağlamak amacıyla uluslararası kamuoyunu yönlendirme çabaları gerçekleştirmektedir. Yunanistan, Ege Denizi, Kıbrıs ve azınlık gibi konularda Türkiye ile sorunlar yaşamaktadır (Cin, 2013, s. 63). Çok yönlü bir niteliğe sahip olan bu durum, Yunanistan'ın siyasi olarak zorlandığı dönemlerde Türkiye karşıtı lobi faaliyetlerini artırmasının sebebi olarak görülmektedir. Bu süreçte Yunanistan, destek taleplerini genellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin Lozan Barış Antlaşması ile kabul edilen ulusal sınırlarını tartışmaya açmaya odaklanmaktadır. Yunanistan, Sevr Antlaşması'nı yürürlüğe koymaya çalışan ülkeler tarafından kabul ve destek görmektedir (Aksu, 2018).

Türkiye'ye yönelik faaliyetler gerçekleştiren lobiler arasında, dünyanın en etkin lobilerinden olan Ermeni lobisi de bulunmaktadır. 20. yüzyılın başlarında Ermenilerin ABD ve diğer ülkelere göç etmesiyle başlayan Ermeni lobiciliği, kurdukları Ermeni üniversitelerindeki Ermeni Tarihi ve Ermeni Dili Kürsüsü ile kültürlerinin sürdürülebilirliğini sağlayarak lobicilik faaliyetlerinde gelişim kaydetmişlerdir. Ermeni lobisi temel olarak sözde soykırım iddiasını dünya kamuoyuna kabul ettirmeyi amaçlamaktadır. Lobi faaliyetlerinin bu iddia üzerinde şekillendirilmesi sağlanarak Türkiye karşıtlığı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Ayrıca Türkiye'ye modern silah satışının önlenmesi, Bakü-Tiflis-Ceyhan projesine karşı mücadele edilmesi de bu kapsamda değerlendirilmektedir (Tarhan, 2014). Ermeni diasporasının Ermenistan ve Dağlık Karabağ'a yönelik çıkarlarını korumak için mücadele eden Ermeni lobisi, ABD'de en etkili etnik lobiler arasında yer almaktadır. Genel olarak Ermeni lobisinin faaliyetleri sözde Ermeni soykırımını tanıtmanın yanı sıra Ermeni diasporasının siyasi süreçlerde iştirakini sağlamak, ABD-Ermenistan ilişkilerinin güçlendirilmesi, Ermenistan ve Dağlık Karabağ konusunda ayrılıkçı destek sağlamak, Ermeni diasporasının çıkarları doğrultusunda ABD dış politikasını etkilemek olarak şekillenmektedir. Ermeni lobisinin Azerbaycan'a karşı yürüttüğü lobicilik faaliyetleri kapsamında Özgürlük Destek Yasası'ndaki 907'nci değişiklik (madde) önemli bir yer tutmaktadır. Eski Sovyet cumhuriyetlerine ekonomik destek sağlanmasını kapsayan Özgürlük Destek Yasası'na

(Freedom Support Act) Ermeni lobisinin çalışmalarıyla 907. Düzeltme eklenmiş ve Azerbaycan'a ABD hükümeti tarafından yardım yapılmasının yasaklanması sağlanmıştır (Mehdiyev, t.y.).

Ermeni ve Yunan lobisi münferit olarak yürüttükleri lobi faaliyetlerinin yanı sıra Türkiye'ye karşı dönem dönem birleşerek de lobi faaliyetleri yürütmüşlerdir. 1974 Kıbrıs olaylarından itibaren Amerika'daki Yunan diasporası Türkiye karşıtı lobi faaliyetlerine hız vermiştir. Bu süreçte Ermeni lobisi ile stratejik ortak olarak faaliyetlerine devam etmiştir. Yunan lobi kuruluşları, Ermeni lobisi ile yapılan iş birliği kapsamında sözde Ermeni soykırımının tanınmasının sağlanması için de çalışmaktadır. Yunanistan ayrıca Ermenistan'ın yanı sıra Türkiye ile sorunları olan İran ve Suriye gibi ülkelerle de yakınlaşarak Türkiye karşıtı lobi faaliyetlerini sürdürmüştür (Aksu, 2018). Bu noktada Türkiye karşıtı yaptığı çalışmalara destek toplamaya ve Türkiye'ye karşı çalışma yürüten ülkelere destek vermeye çalışan Yunanistan'ın, Türkiye ile anlaşmazlık yaşadığı sorunları incelemek önem kazanmaktadır. Yunanistan'ın Türkiye'ye karşı yürüttüğü lobi faaliyetleri ve siyasi konular bu başlık altında genel çerçevede ele alınmıştır.

Pak, Türkiye'nin aleyhine işleyen temel lobi faaliyetlerini temelde iki başlık altında toplamıştır (1994, ss. 24-25). Türkiye'de ve ABD'de yaşayan Türk Amerikalıların isteklerine esasen karşı çıkan iki karşıt güç bulunmaktadır. Bunlar Ermeniler ve Rumlardır. Güçlü Yunan lobisi üzerinden gelişen ve ABD-Türkiye ilişkilerini sekteye uğratan bazı konular vardır. Bunlar başlıca 7/10 oranı, Ege deniziyle ilgili anlaşmazlıklar, doğu Yunan adalarının yasa dışı militarizasyonu, Yunanistan'ın karasularını 6 milden 12 mile genişletme girişimleri ve nihayet Kıbrıs-Yunanistan birliğini ifade eden 'Enosis' kavramıdır. Ermeni lobisi ABD-Türkiye ilişkilerinde diğer bir faktördür. Ermenilerin devam eden soykırım iddiasına, yani Birinci Dünya Savaşı sırasında sözde Ermeni katliamına bir çözüm bulma girişimleridir. Bu iki rekabet bir bakıma Türkiye'nin lobi faaliyetlerinin artmasına neden olmuştur. Türk halkı için asıl endişe, yalnızca ABD'den gelen yardım değil, aynı zamanda her iki tarafın suçlamalarına karşı sürekli kendini savunma mücadelesidir. Doğu Akdeniz meselesi de diğer konulara benzer biçimde bu iki lobinin Türkiye aleyhine birlik yaptığı ve ortak çalıştığı bir başka konudur. Çalışmada öncelikle bu mesele aktarılacak sonrasında ise özellikle Yunan lobisi olmak üzere bu lobilerin Türkiye aleyhtarı faaliyetleri anlatılmaya çalışılacaktır.

Doğu Akdeniz Meselesi

Doğu Akdeniz, tarih boyunca stratejik bir öneme sahip olmuş ve çeşitli güç mücadelelerinin alanı olma özelliği göstermiştir. Üretim gücünün yoğunlukta olduğu Asya kıtası, doğal kaynaklar açısından zengin bir nitelik gösteren Afrika kıtası, enerji ve ham madde ithalatının en çok yapıldığı ve birçok gelişmiş ülkenin yer aldığı Avrupa kıtasının kesiştiği bir noktada bulunan Doğu Akdeniz gerek ticaret gerek ulaşım gerekse de

enerji aktarımı açısından oldukça önemli bir profildedir. Doğu Akdeniz Havzası, Sicilya adası ve Tunus'un doğusunda bulunan bölgeyi kapsamakta ve ticaret merkezi olma açısından önemli bir potansiyel ortaya koymaktadır. Doğu Akdeniz'in küresel ölçekte dikkat çeken bir konum olması, 1969'da Mısır'ın doğalgaz keşfi ile başlamış ve ardından başka alanlarda da yeni enerji rezervlerinin keşfedilmesiyle sürmüştür. Bölgenin stratejik öneminin bir göstergesi, havzanın 21. yüzyılın ilk dönemlerinden itibaren Orta Doğu ve Karadeniz'deki enerji kaynaklarının küresel pazarlara aktarılması konusundaki rolü olarak gözükmetedir (Yorulmaz, 2019, s. 80).

Doğu Akdeniz'de Afrodit, Leviathan, Nil ve Heredot olmak üzere dört mühim enerji sahası yer almaktadır. Kıbrıs Adası'nın güneyinde yer alan saha Afrodit olarak adlandırılmaktadır. Afrodit'in güneydoğusunda olan, Kıbrıs Adası ile İsrail arasında bulunan saha Leviathan'dır. Nil sahası, Kıbrıs Adası ve Mısır'ın arasında kalmaktadır. Heredot ise Kıbrıs Adası ve Girit Adası'nın güneydoğusunda bulunmaktadır (Aksoy, 2016, s. 2).

Yaycı (2012, s. 4), Akdeniz'in hem bölgede yer alan hem de diğer devletlerin dikkatini çeken bir bölge olmasını "Kıbrıs, Sicilya, Malta Adalarına, Doğu Akdeniz ile Hint Okyanusu'nu birleştiren Süveyş Kanalı'na sahip olması ve dünya petrolünün yarıdan fazlasını ihtiva eden Orta Doğu ve komşu bölgelerini kontrol altında tutması" nedeniyle açıklamaktadır.

Dünya üzerindeki toplam gaz rezervinin ortalama %4,5'inin Doğu Akdeniz'de olduğunu söylemek mümkündür. Şu ana kadar gerçekleştirilen sismik arama ve sondaj çalışmaları ile söz konusu rezervlerin önemli bir bölümünün Kıbrıs, Mısır ve İsrail kıyılarının birleştiği Leviathan ve Tamar sahalarından Mısır'ın kıyısındaki Batı Nil Deltası sahasına ulaştığı görülmektedir. Bu hattın üstünde yer alan Tamar sahasında 318 milyar metreküp, Leviathan sahasında 230 milyar metreküp, Afrodit sahasında 129 milyar metreküp, Kalipso sahasında 2230 milyar metreküp, Zohr sahasında ise 850 milyar metreküp doğal gaz bulunduğu tespit edilmiştir. Toplam 9,8 trilyon metreküp dolaylarında doğal gazın ise Levant ve Nil Deltası sahalarında olduğu düşünülmektedir (Furuncu, 2020, s. 17). Doğu Akdeniz'de Mısır kıyılarında Zohr süper dev gaz sahasının keşfi, ülkenin gaz alanında etkili bir konuma geleceğini işaret etmektedir. Aslında Zohr, yirmi yıl boyunca yılda yaklaşık 20-30 bcm üretebilecek konumdadır (Sartori et al., 2016, s. 5).

Türkiye, Doğu Akdeniz'de söz sahibi ülkelerden biridir. Doğu Akdeniz, Türkiye tarafından 'mavi vatan' olarak görülmektedir (Yaycı, 2012, s. 4). Ancak, Türkiye'nin enerji hedeflerine rağmen, son Doğu Akdeniz gaz keşifleri, bölgenin yükselen enerji ve güvenlik düzeninin dışında tutulma korkusunu derinleştirmiştir. Bu durum birbiriyle bağlantılı iki nedenden kaynaklanmaktadır: 1) Doğu Akdeniz gaz boru hattı projesi için öngörülen güzergâh, 2) Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nun oluşturulması. Avrupa'ya giden 6,2 milyar avroluk boru hattı, Yunanistan, Kıbrıs ve İsrail arasında daha yakın iş birliğine da-

yanmakta ve Türkiye'yi hariç tutmaktadır. Bu üçlü iş birliği, Ocak 2020'de Mısır, Ürdün, Filistin Yönetimi ve İtalya'yı da içeren Doğu Akdeniz Gaz Forumu'nun oluşturulmasıyla kurumsal bir biçim kazanmıştır (Dalay, 2021, s. 5). Ancak Doğu Akdeniz meselesinde, sorunların kaynağı sadece enerji arzı/talebi ile değil, aynı zamanda politik, çevresel, idari, yasal ve piyasa konularıyla da ilişkidir. Güvenlik ve dış kaynak güvenliği ile ilgili endişeler de önemli diğer bir konudur. Doğu Akdeniz Bölgesi'ne odaklanıldığında, enerji güvenliği daha da önem kazanmaktadır (Genç et al., 2018, s. 1044).

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Türkiye'yi yok sayarak bölgeye kıyası olan ülkelerle Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Anlaşmaları yapması yaşanan krizlerin yükselmesi hususunda dönüm noktası olmuştur. Bu anlaşmaların ardından 2019 yılı sonunda başlayan ve 2020'de devam eden gelişmeler, Türkiye ve Yunanistan ilişkilerinin gerilmesine yol açmıştır. Türkiye'nin 27 Kasım 2019'da Libya Ulusal Mutabakat Hükümeti ile "Deniz Yetki Alanlarını Sınırlandırma Anlaşması" imzalamasına Yunanistan tepki göstermiş; Türkiye'nin bölgede Oruç Reis sismik araştırma gemisi ile yürüttüğü sondaj çalışmalarını durdurmasını istemiştir. Bunun akabinde Türkiye 'denizcilere duyuru' anlamına gelen 'NAVTEX' yayınlarak Meis Adası'na yakın komşu bölgelerde hidrokarbon arama çalışması yapacağını ilan etmiştir. Yunanistan ise bu durumun meşru olmadığını iddia ederek Türkiye'ye misilleme yapmak amacıyla Mısır ile münhasır ekonomik bölge anlaşması imzalamıştır (Yılmaz, 2020, s. 33).

Ayrıca Yunanistan Meis Adası'nda deniz kuvvetleri unsurlarını konuşlandırarak 'silahsızlandırma' statüsünü ihlal etmiştir. Yunanistan ABD ile Türk azınlığın yaşadığı Batı Trakya'da Türkiye'ye gözdağı vermek amacıyla tatbikat düzenlemiştir. Yunanistan süreç boyunca bölgedeki silahsızlandırma statüsünü ihlal ederek hâkimiyeti altında olan adalarda eğitim, tatbikat ve çeşitli nitelikte askerî faaliyetler gerçekleştirmiştir (MFA, t.y.). İki ülke arasında yaşanan gerginliklerin ardından Yunanistan, AB'ye yönelik gerçekleştirdiği lobicilik ve kamuoyu oluşturma çalışmalarının karşılığını almıştır. Avrupa Birliği (AB), Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sondaj faaliyetlerinin yasa dışı olduğunu iddia etmiştir (Hürriyet, 2021). Türkiye Oruç Reis gemisini çekme gibi gerilimi azaltacak adımlar atsa da AB Türkiye'nin uluslararası hukuk temelli iddialarını anlama çabası içine girmemiştir.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz ve Ege'deki iddialarını şu şekilde özetlemek mümkündür (İletişim Başkanlığı, 2020, ss. 6-7): Uluslararası hukuka göre adalar deniz yetki alanı belirleme konusunda herhangi bir koşula bağlı olmaksızın tam yetki sahibi olarak kabul edilemez. Yunanistan'ın Türkiye'nin rızası olmadan karasularını 12 deniz miline çıkarması uluslararası hukuka aykırıdır. Türkiye'nin kıta sahanlığını ciddi şekilde daraltan bu adım Türkiye'nin denizlerden yararlanma imkânının büyük ölçüde kısıtlanması anlamına gelmektedir. Türkiye, Ege ve Doğu Akdeniz'deki uyuşmazlıkların çözümünde hakkaniyet, diyalog ve iş birliğini esas almakta, uluslararası hukuktan ayrılmamaktadır. Türkiye, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne (BMDHS) bazı hükümlerine

yönelik çekincelerini işletmesini sağlayacak bir mekanizması bulunmadığı için taraf olmamıştır. Doğu Ege Adalarının gayri askerî statüsü Yunanistan tarafından uluslararası hukuka aykırı bir şekilde ihlal edilmektedir. Ege Denizi'nde tartışmalı adacık ve coğrafi formasyonlar iki ülke arasındaki deniz sınırlarının belirlenmesinin önündeki engellerden biridir. Türkiye'nin Akdeniz'deki sismik araştırma ve keşif faaliyetleri uluslararası hukuka uygun olarak, Türkiye'nin meşru hak ve menfaatleri çerçevesinde icra edilmektedir. Doğu Akdeniz'de üçüncü tarafların meşru hak ve menfaatlerini hiçe sayan anlaşmalar bölge istikrarına hizmet etmeyecektir.

Doğu Akdeniz Meselesinde Yunan Lobisinin Türkiye Karşıtı Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

Yunanistan'ın özellikle 2. Dünya Savaşı sonrası kurulan dünya düzenine uygun olarak oluşturulan Türk-Yunan dengesi yaklaşımını kendi lehine değiştirme adına yaptığı çalışmalar özellikle Doğu Akdeniz meselesi eksenli olarak bu bölümde ele alınacaktır. Başlangıç noktası Truman Doktrini olan ve Soğuk Savaş boyunca etkili bir konsept olarak görülen Türk-Yunan dengesi yaklaşımı S-400 Savunma Sistemi ve Doğu Akdeniz meselesi gibi konular incelendiğinde tartışma konusu olmuştur. Bu iki konuda Amerika'nın Yunanistan lehine bu dengeyi bozduğu ileri sürülebilir. Yunanistan'ın bu dengeyi nasıl bozduğuna dair sorulacak sorunun en temel cevaplarından biri lobcilik faaliyetleri olarak verilebilir. Türkiye ile yaşadığı sorunlara yurt dışındaki kamuoyunun desteğini alarak cevap vermeyi hedefleyen Yunanistan, özellikle ABD'de lobcilik kapsamında faaliyetler yürütmektedir. Buna ek olarak Yunanistan'ın bu dengeyi bozmanın verdiği özgüvenle hareket ettiğine dair başka ibareler de vardır. Yunanistan Savunma Bakanı Nikolaos Panagiotopoulos kendi ülkesinden askerî olarak çok daha güçlü olan (Military Strength Ranking, 2021) Türkiye'ye karşı dikkat çeken açıklamalar yapabilmıştır. Yunanistan'ın Amerika ve Fransa gibi ülkelerin hem siyasi hem de askerî olarak gücünü hissetmesinde bu ülkenin ve diasporasının söz konusu ülkelerdeki lobisinin etkisi büyüktür. Yunan diasporası sadece bu ülkelerde değil 5 kıtada aktiftir; Helen kültürünü yayması için Yunanistan'a yardım eder ve ulusal konularda buldukları ülkede Yunanistan lehine lobi yaparlar (Constantinides, 2015). Özellikle Amerika'nın siyasi yapısı lobcilik faaliyetlerinin etkili olmasına çok açıktır. American Hellenic Institute-AHI (Amerikan Helen Enstitüsü), American Hellenic Institute Foundation-AHIF (Amerikan Helen Enstitüsü Vakfı), American Hellenic Educational Progressive Association- AHEPA (Amerikan Helenik Eğitim İlerleme Derneği), Hellenic American Leadership Council-HALC (Helen Amerikan Liderlik Konseyi) ve Greek America Foundation-GAF (Yunan Amerika Vakfı) Yunan kökenlilerin Amerika'daki en etkili sivil toplum örgütleridir. Yunanlılar ayrıca lobi faaliyetlerini konuyla ilgili hizmet veren lobi şirketleri ve Amerika'daki Yunan derneklerinden faydalanarak gerçekleştirmektedirler. Bu kapsamda Ruder Finn Group ve Manatos & Manatos gibi lobi şirketleri Yunan lobisine hizmet vermektedir (Arı, 2015, s. 291).

Tarihsel sürece bakıldığında Yunan lobisinin ABD’de etkili bir şekilde ortaya çıkması Kıbrıs sorunu ile ilişkilidir. Bu sorunun gündeme gelmesiyle birlikte geçmişten beri faaliyetlerini gerçekleştiren lobiciler, işlevlerinin önemini artırmışlardır. 1974 yılındaki harekâttan sonra kurulan American Hellenic Institute Public Affairs Committee-AHIPAC (Amerikan Helen Enstitüsü’nden doğmuştur), politik gelişmelere yön veren çok önemli bir kuruluş hâlini almıştır. Yunan lobisi ABD’nin Yunanistan’a yardım etmesini sağlama konusunda çalışmalar yürütürken Türkiye aleyhtarı faaliyetler gerçekleştirmiştir. Yunan lobisinin asıl hedefi, Türkiye’nin ABD ve Batı’da yer alan diğer ülkelerle ilişkilerini bozmak olmuştur (Yıldırım, 1994, s. 14). Bu faaliyetlerden sonra Batı’da Yunan hayranlığı ve Türk düşmanlığı yükselmiştir.

AHEPA 1922’de bir grup iş insanı tarafından Yunanlı Amerikalıların ekonomik, sosyal ve kültürel yönlerinin geliştirilmesi amacıyla kurulmuştur. ABD’de yaşayan Yunanlılar tarafından en prestijli ve en etkin meslek örgütü olarak bilinen AHEPA, Amerika’da yaşayan Yunanlıların çıkarlarını gözetmek için kurulmuştur. Bu örgüt, Türklere uygulanan silah ambargosu gibi önemli konularda Yahudi lobisi örgütleriyle iş birliği gerçekleştirmiştir (Yıldırım, 1994, s. 16). ABD’deki Türkiye karşıtı lobi faaliyetlerini yürüten kuruluşlar arasında önemli bir yere sahip olan AHEPA ve AHI, Ege Denizi’ne ilişkin sorunlar, Kıbrıs, Patrikhane, Ruhban Okulu, Kıbrıs’ın silahsızlandırılması, Türkiye’nin silah alımları gibi konularda Yunanistan’a destek sağlamaktadır. Bu kuruluşlar Ermeni lobisi ile iş birliği yaparak sözde Ermeni Soykırımının tanınmasını sağlamak için çaba göstermektedir (Aksu, 2018). GAF başkanı Gregory C. Pappas, (The Pappas Post, 2020), kendi programına katılan Helen Amerikan Liderlik Konseyi yetkili müdürü Endy Zemenides ve Amerika Ermeni Ulusal Komitesi yetkili müdürü Aram Hamparian’ı konuk almıştır. Pappas, bu iki ismin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından ‘Türkiye’nin düşmanları’ olarak adlandırıldığını bunun nedenini de Türkiye ile ilgili Amerikan politikası açısından yaptıkları lobicilik faaliyetleri olduğunu ileri sürer. Aslında burada Ermeni ve Yunan lobilerinin Türkiye karşıtlığı noktasındaki ortak hareketleri ortaya konulmuştur. Ancak buna ek olarak Hamparian programda “bizim topluluklarımızı düşündüğümde onları belki de ayrı topluluklar ancak ortak bir amaç olarak görüyorum. Bu toplulukları birbirinden ayıran çizgi oldukça görünmez. Yunan-Amerikan lobisi nerede başlar Ermeni-Amerikan lobisi nerede biter bilmek zor” şeklinde konuşarak bu yapıların ortak noktaların Türkiye karşıtlığı olduğunu dile getirmiştir. Zemenides Hamparian’ı onaylamakla beraber “Aram’la çalışmayı cidden seviyorum ve onu rol model olarak görüyorum çünkü Ermeniler daha kavgacı. Bazen kavga etmeniz gerekir” diyerek Ermeni diasporasının içinde barınan hem Asala terör yapılanmalarını hem de şiddeti onaylayan diğer yapıların metotlarını bir anlamda olumlamıştır.

Bu noktada Yunanistan lehine faaliyet gösteren dernekleri incelemek önem kazanmaktadır. Söz konusu dernekler arasında yer alan AHI, ABD, Yunanistan, Kıbrıslı Rumlar ve ABD’de yaşayan Yunanlıların arasındaki bağları güçlendirmeyi hedefle-

mektedir. AHIF ise vermiş olduğu burslarla özellikle eğitim alanında Yunanistan ile ilgili çalışmalara destek sağlamaktadır. AHI'den doğan AHIPAC ise Federal Lobi Yasası çerçevesinde lobi faaliyeti gerçekleştirmek, ABD Kongresi ve yönetimle ilişkileri yürütmek hedefiyle kurulmuştur. AHIPAC diğer Yunan kuruluşlarıyla koordineli olarak çalışarak halka dayalı lobicilik (grass roots) faaliyeti için onlardan destek almıştır (Arı, 2015, s. 292).

Yunanistan, Türkiye ile yaşadığı uzlaşmazlıklarda ihtiyaç duyduğu uluslararası lobicilik ve propaganda çalışmaları hatırı sayılır yararlar sağlamaktadır. Türkiye bu süreçte bir yandan ABD ile olan ilişkilerinde Yunanistan ile mücadele yürütürken öte yandan Amerikan Kongresi ve yönetimini etkilemeye çalışan Yunan lobilerine karşı koymaya çalışmaktadır (Aksu, 2018). Soğuk savaş döneminde, örneğine az rastlansa da Kongre başkanın otoritesini aşarak Türkiye Amerika ilişkilerini etkileme yoluna gitmiştir. Bu durum Kongre üyelerinin Türkiye'ye karşı negatif tutumları nedeniyle her zaman Türkiye'nin aleyhine gerçekleşmiştir. Aynı zamanda bu durumun oluşmasında Ermeni ve Yunan lobilerinin etkisi oldukça fazla olmuştur (Magalhaes, 2021).

Yunan lobisinin bazı fraksiyonlarında da Ermeni lobisinde de rastlananlar gibi Türkleri ve Türkiye'yi bir bütün olarak karalamayı strateji hâline getirme durumu gözlemlenmektedir. 2006 yılında Eurovision'da Yunanistan adına yarışan Kıbrıs Rum asıllı Anna Vissi, Kıbrıs meselesini öne sürerek turne programına Türkiye'yi almamış ve bunun dünyada propagandası yapılmıştır. Ayrıca ABD'li şarkıcı Jennifer Lopez de 2010 yılında Kuzey Kıbrıs'ta vereceği konseri lobilerin baskılarına dayanamayarak iptal etmiştir. Bu isme ek olarak dünyada yaşayan pek çok Yunan sanatçı gönüllü bir lobici gibi çalışarak Yunan devletinin çıkarlarına hizmet etmektedir. Yunan lobisi 2009'da Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'un KKTC eski Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat ile görüşmesini engellemek için çalışmalar yürütmüştür. AHI mektup göndererek ABD'nin Türkiye ile ilişkilerini gözden geçirmesi çağrısı yapmıştır. Aralık 2010'da Yunan lobisi, ABD Kongresi'nde Türkiye'nin Kıbrıs'taki askerî varlığını sonlandırmasını hedefleyen bir yasa tasarısı sunmuştur. Yunanistan bu yasa tasarısı ile Türkiye'nin askerî güçlerini Kıbrıs'tan çekmesini istemiştir. Eylül 2010'da (ABD Temsilciler Meclisi Kararı, 30 Eylül 2010) da Yunan lobisinin girişimleriyle ABD Temsilciler Meclisi'nde Türkiye aleyhinde bir karar tasarısı kabul edilmiştir. Tasarı ile KKTC'deki Rumlara ait tahrip edilmiş dinî mekânların onarılması ve Rumların dinî özgürlüklerinin kısıtlanmaması istenmiştir (Beyaz, 2011, s. 87).

Günümüze geldiğinde de Yunan lobisinin faaliyetleri sürmüştür. Yunan lobisi, 2018 yılında ABD Başkanı Donald Trump'ın Türkiye'ye F-35 uçaklarının teslimatını engelleme çalışmaları yürütmüştür. ABD Kongresi'nde onaylanan ve Trump tarafından imzalanan Ulusal Savunma Yetki Yasası (NDAA) ile Türkiye'ye F-35 satışlarının durdurulması Yunan lobisi tarafından memnuniyetle karşılanmıştır (Aydınlık, 2018). 2020 yılında Doğu Akdeniz'de Türkiye ve Yunanistan arasında yaşanan gerginlikler

esnasında ABD Kongresi Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne 33 yıldır uyguladığı silah ambargosunu kaldırmıştır. Kongre'de Rum-Yunan lobisi tarafından uzun süredir bu konuda lobicilik çalışmaları yapıldığı bilinmektedir. ABD'nin attığı bu adım stratejik bir hata olarak nitelendirilirken Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de artan etkinliğinin lobicilik faaliyetleri ile sınırlandırılmasına yönelik bir çaba olarak gösterilmiştir (Star, 2020). Amerikan Helen Enstitüsü Başkanı Nick Larigakis, Trump yönetimi Dışişleri Bakanı Mike Pompeo'ya yazdığı mektupta Türkiye'nin Doğu Akdeniz konusunda olduğu gibi bölgede istikrarsızlık ve bozulmayı kışkırtmaya çalışacağı ileri sürmüştür ve pandemi nedeniyle uluslararası topluluğun Türkiye'nin bu istikrarsız davranışlarına yönelik odak noktasını kaybetmesinden endişe duyduğunu söylemiştir. Larigakis Türkiye'nin Rusya ile olan Suriye'deki iş birliği, Rusya'dan S-400'leri alması ve enerji çıkarımını baltalama girişimlerinin Amerikan çıkarları ile ters düştüğünü ileri sürmüştür. Bu mektuba cevaben Amerikan Hükümeti adına Maria Olson (American Hellenic Institute, 2020) Amerikan-Yunan ilişkilerinin tarihteki en iyi dönemini yaşadığını söyleyerek sözlerine başlamış ve Amerika ve Yunanistan'ın, Türkiye'nin Batılı kurumlara bağlı kalmasının hem ülkelerimiz hem NATO İttifakı ve hem de Doğu Akdeniz bölgesi için çok önemli olduğu inancını paylaştığını vurgulamıştır. ABD'de 3 Kasım 2020'de yapılan başkanlık seçimleri sonucunda Yunan lobisine yakınlığıyla bilinen Demokratların adayı Joe Biden, ABD'nin seçilmiş başkanı olmuştur. Biden senatörlük yaptığı dönemde Türkiye'nin Kıbrıs politikasını sert bir şekilde eleştirmiştir ve Türkiye'ye Kıbrıs'tan çekilme çağrısı yapmıştır. Türkiye'ye ambargo uygulanmasını içeren kanun taslağını hazırlayan ve Kongre'ye sunan isimler arasında yer almıştır. Ayrıca 1999 yılında Türkiye'ye yönelik 5 milyar dolarlık yardım paketinin serbest bırakılmasını Dış İlişkiler Komisyonu Başkanı olarak veto etmiştir (GZT, 2020). ABD'de Joe Biden'ın başkan seçilmesi, Yunan lobisinin faaliyetlerinin süreç içerisinde daha da güçlenebileceğine işaret etmektedir.

Yunanistan kaynaklı kuruluş ve oluşumlar, lobicilik faaliyetlerini kendi yayın mecralarından birer başarı olarak da duyurmaktadır. Net bir şekilde Türkiye karşıtı söylemler içeren bu yayınlarda karşıtlık kendi ifadelerine yansımaktadır. Örneğin AHI kendi web sayfasında amaçlarını açıklarken Türkiye vurgusunu şu şekilde aktarmaktadır:

Misyonumuz, 1974'te AHI kurulduğunda olduğu kadar bugün de açıktır: ABD dış politikası meselelerinde, özellikle de ülkemiz Yunanistan'ın, Kıbrıs ve Türkiye ile olan ilişkilerinde hukukun üstünlüğünü korumaktır. 1974'te Türkiye Kıbrıs'ı işgal edip istila ettiğinde, AHI son derece basit bir şeyi cevap olarak savunmuştur: O da ABD'nin yasalarını uygulaması çağrısıdır. O zamandan beri AHI, ABD'nin Yunanistan, Kıbrıs ve Güneydoğu Avrupa ile ilişkilerini etkileyen önemli konuları ele alan lider forum hâline geldi. AHI, liderleri, politika yapımcıları ve vatandaşları eşit şekilde bilgilendiren ve etkilemeye çalışan saygın bir lobi, düşünce kuruluşu, iş ağı ve eğitim kuruluşudur (AHI, 2021).

Bu oluşum lobicilik faaliyetleri kapsamında bazı gelişmeleri kendi başarıları olarak sunmaktadır. Örneğin (AHI, 2021):

- ▶ 1974'te AHI, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yasa dışı işgali ve istilasına yanıt olarak Türkiye'ye silah satışını yasaklayan Kongre'nin Hukukun Üstünlüğü Silah Ambargosu'nu başlatmasını sağlamıştır.
- ▶ 1974'te AHI, Kıbrıs için yıllık 25 milyon dolarlık İnsani Yardımı yapılmasını sağlamış ve bu yardımların toplam tutarı 400 milyon doları aşmıştır.
- ▶ AHI'nin 1995 yılındaki çabaları, ABD'nin Türkiye'ye yaptığı ekonomik yardımın ortadan kaldırılmasına yol açmıştır.
- ▶ 2006'da AHI, ABD'nin Kuzey Kıbrıs'ı işgal eden yasa dışı rejimle doğrudan ticaret başlatma çabalarına dair itirazını dile getirmiştir.

AHEPA ise 2021 AHEPA Yıllık Raporu'nda (ss. 32-33), yıl içi faaliyetleri konusunda:

'Eylem Uyarıları', 'Yaptırım Türkiye' web sayfalarının yapımı ve İsrail'den Brüksel'e, Kıbrıs'tan Washington'a dünya liderleriyle kapsamlı toplantılara devam etti. Sonuç olarak AHEPA'nın Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye CAATSA Yasası'nı ihlal ettiği için yaptırım uygulamasına katkısı olmuştur. Son olarak, geçen yıl Kongre'deki çabalarımız sonucunda Soykırım'ın tanınmasının hemen ardından, Başkan Biden Ermeni Soykırımını tanımıştır.

İfadelerini kullanarak Türkiye aleyhine de "Türkiye, Yunanistan'ın karada, havada ve denizde toprak egemenliğini ihlal ediyor ve Suriye de dâhil olmak üzere komşu ülkelerin herhangi birinin egemen bütünlüğü ile ilgili uluslararası hukuka uymayı reddediyor. Türkiye ayrıca yakın zamanda İsrail, Yunanistan, Kıbrıs, Ermenistan, Mısır ve hatta ABD'yi askerî olarak tehdit etti" şeklinde iddialarda bulunarak, isimlerini andığı devletlerin de desteklerini arttırmayı hedeflemektedir. AHEPA'nın Eylem Uyarıları ve Yaptırım Türkiye web sayfaları ve dünya liderleri ile yaptıkları görüşmeler, ABD'nin CAATSA Yasası'nı ihlal ettiği için Türkiye'ye yaptırım uygulamasına katkısı olmuştur.

Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin taleplerine karşı dış kamuoyunu arkasına alma politikası ABD ve AB'de karşılık bulmuştur. Yunan lobisi ise hem kamuoyu açıklamalarında hem araştırma makalelerinde Yunanistan'ın bu politikasını desteklemektedir. HALC'ın sitesindeki bir yayında 'Türkiye'nin Libya'yla olan anlaşmasının illegal olduğu ve Yunanistan ile Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'nin haklarını ihlal ettiği' ileri sürülmüştür (HALC, t.y.). Bu örgütün bir başka yayınında (HALC, t.y.) 'Amerika'nın güvenilir bir müttefik olan ve bölgeyi istikrarsızlaştıran Türkiye ile ilişkileri gözden geçirmesi gerektiği' ileri sürülmüştür. Eldeki verilere bakıldığında bu örgütün ve diğer yapıların önerilerinin kongreye gelebilecek ve geçebilecek bir yasa tasarısına dönüşmesi muhtemeldir. Yunan lobisinin daha önceki Türk Yunan krizleri ve çıkar çatışmalarında olduğu gibi etkin bir propaganda ve lobicilik faaliyeti yaptığı ve Türkiye'nin haklı olduğu noktalarda bile onun aleyhine işleyen bir Kongre ve yönetim süreci oluşturabil-

diği gözlemlenmiştir. Amerika bir politika olarak rtaya koyduğu Türk-Yunan dengesini Doğu Akdeniz krizinde de kaybetmiş ve Yunan lobisi bu krizde de etkin olmuştur.

Sonuç

Pratikte Türkiye ile askerî ya da ekonomik olarak mücadele edemediği görülen Yunanistan, siyasi mücadelesini Türkiye karşıtı faaliyetler gerçekleştirerek ya da bunun gibi faaliyetleri destekleyerek sürdürmektedir. Bu mücadeleyi yürütebilmenin en iyi yolu ise ülkelerin politik açıdan yumuşak gücü olarak nitelendirilebilecek lobicilik faaliyetleriyle olabilmektedir. Doğu Akdeniz meselesinde gerçekleştirilen faaliyetlerin bu kapsamda değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Buna göre, Yunanistan uluslararası kamuoyunu kendi lehine döndürebilmek için Doğu Akdeniz meselesini gündemde tutmakta ve bu konuda faaliyetlerde bulunmaktadır. Çıkış noktası olarak gördüğü 1974 Kıbrıs Barış Harekati'ndan bu yana kendisini mağdur rolünde gösteren Yunanistan, bu mağduriyet üzerinden de bir lobicilik terminolojisi geliştirmiştir.

Yunanistan'ın kıta sahanlığını 6 milden 12 mile çıkarma gayretleri lobicilik faaliyetlerine konu olan bir diğer alandır. Ayrıca Kıbrıs-Yunanistan birliği gibi bir hedefi olan Yunanistan, bu düşünüyü Enosis olarak adlandırmıştır. Nitekim bazı lobicilik faaliyetlerinin de etkisiyle Yunanistan, Kıbrıs ve İsrail arasında 6,2 milyar avro değerinde boru hattı sözleşmesini içeren Doğu Akdeniz Gaz Forumu oluşturulmuştur. Bu forumda Türkiye devre dışı bırakılmıştır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Türkiye'yi yok sayarak Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Anlaşmaları gerçekleştirmektedir. Yine lobicilik faaliyetleri sonrasında Aralık 2020'de Brüksel'de gerçekleştirilen AB Liderler Zirvesinde Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki sismik araştırma faaliyetleri değerlendirilmiş ve Türkiye'ye yönelik yaptırım kararları alınmıştır. Yine lobicilik faaliyetleri sonrası ABD Dışişleri Bakanı Pompeo'ya gelen ve Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki faaliyetlerini şikâyet eden bir mektuba, Amerikan Hükümeti adına Maria Olson, Amerikan-Yunan ilişkilerinin tarihteki en iyi dönemini yaşadığını söylerken bir anlamda Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'deki tezleri onaylanmıştır. 8 Temmuz 2020'de ise ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo Kıbrıs Rum Yönetimi'ni ülkesinin Uluslararası Askerî Eğitim ve Talim Programı'na dâhil ettiklerini belirtmiş ve Doğu Akdeniz konusunda bunun bir müttefiklik girişimi olduğunu aktarmıştır. Bu gelişmeler Yunanistan'ın Doğu Akdeniz meselesi konusunda lobicilik faaliyetlerini ne denli artırdığını gösteren bazı örneklerdir.

Yunanistan'ın genellikle iç siyasetinde açmazlar yaşadığı dönemlerde, sorunlarına çözüm bulabilmek ve kamuoyunun algısını yönetebilmek için Türkiye ile yaşadığı sorunları gündeme getirdiği bilinmektedir. Bu sorunlar da genellikle Türkiye'nin Lozan Barış Antlaşması ile kabul edilen ulusal hudutlarını tartışmaya açmak ve Sevr Antlaşması'nı yürürlüğe koymak isteyen ülkeler tarafından hemen kabul edilmektedir. Yunanistan, Türkiye ile yaşadığı Doğu Akdeniz ve diğer sorunlarda yürüttüğü lobicilik faaliyetleriyle dünya kamuoyuna yön veren ABD ve AB ülkelerinin desteğini almaya çalışmaktadır.

Yunanistan'ın gerçekleştirdiği lobicilik uygulamalarında doğrudan doğruya karar alma sürecindeki yetkili kişi ile görüşmeye dayanan doğrudan lobicilik ve 'grass roots' olarak bilinen halka dayalı, dolaylı lobicilik faaliyetlerinden aynı anda yararlanıldığı görülmektedir. Çünkü Yunanistan'ın gerçekleştirdiği faaliyetler incelendiğinde hem anlaşma yaptığı kişi ya da lobi şirketleri ile doğrudan etkilemek istediği karar vericilere ulaştığı hem de kamuoyunda imaj oluşturarak, kitleleri ve medyayı etkileyerek dolaylı yoldan sonuç almaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Batı'daki diğer Türkiye karşıtı lobilerle de iş birliği yapan Yunan lobicilerin özellikle ABD ve AB nezdinde dış politika üzerinde yönlendirici bir etkisi bulunmaktadır. Yunanistan'ın faaliyetlerindeki asıl hedef, lobi çalışmaları yürüten sivil toplum kuruluşları ve lobi şirketleri ile Türkiye'ye yönelik kamuoyu oluşturmak ve Türkiye'nin dış politikasını zayıflatmaktır. Yunanistan'ın tüm bu faaliyetlerinin mevcut durumu daha da karmaşık hâle getirdiği ileri sürülebilir. Uluslararası alanda çözüme kavuşturulamayan teritoryal sorunlar, sadece kalıplaşmış yargıları ve antidemokratik tutumları keskinleştirmemekte aynı zamanda yeni aktörlerin ve yeni meselelerin de mevcut sorunlara eklenmesi sonucunda çok daha karmaşık bir nitelik de kazanmaktadır.

Günümüzde Doğu Akdeniz'de gerçekleştirilen doğalgaz arama faaliyetleri, Yunanistan'ın yayılmacı niyet ve eylemlerine yeni bir mücadele alanı kazandırmış, iki ülke arasında var olan teritoryal sorunlara yeni bir boyut eklemiş olup başka aktörlerin de konuya dâhil olmasıyla sadece Türk-Yunan ilişkileri çerçevesinde değerlendirilemeyecek bir görüntüye kavuşmuştur. Mağdur psikolojisi ve terminolojisi ile yayılmacı bir politika izleyen Yunanistan, uluslararası alanda Türkiye karşıtı ortaklıklar kurma çabası içine girmektedir. Bunun ötesinde Doğu Akdeniz gelecekteki ekonomik kâr potansiyeli ile hem bölge devletleri hem de ABD ve AB üyesi ülkeler için bir cazibe unsuru hâline gelmektedir. Doğu Akdeniz konusunda her ne kadar zor görünse de ilgili devletlerin bir araya gelerek ortak bir çözümü savunmaları önem arz eder.

Doğu Akdeniz meselesini sadece ilgili devletler boyutunda açıklamak mümkün değildir. Bu meseleyle ilgili yaklaşım geliştiren bölge dışı aktörler Türk düşmanlığı, Helen sevgisi ve lobicilerin etkisinden ziyade rasyonel gerçekler, uluslararası hukuk ve kendi çıkarları açısından konuya yaklaşmalılardır. Huntington'ın da belirttiği gibi Amerika kendi çıkarlarını bir kenara bırakıp Yunan lobisi gibi lobilerin etkisinde başka ülkelerin çıkarlarına hizmet eder duruma gelmiştir. Amerika ve Avrupa ülkeleri ortak çıkarları olan müttefiklik münasebetiyle NATO gibi ittifaklarda beraber oldukları ve mülteci krizi gibi konularda büyük sorumluluk alan Türkiye ile ilişkilerini restore etme yolunu izlemelidir. Amerika örneğinden ilerlersek bu ülke kendi politikacılarının ortaya koyduğu Türk-Yunan dengesini Yunanistan lehine bozmuştur. Amerika'nın bu tutum değişikliğinde Türkiye karşıtı lobilerin etkisi de büyüktür. Amerika ve Avrupa ülkeleri Türkiye ile diyalog kanallarını güçlendirerek müttefikleri ile daha dengeli bir tutum içinde çalışmalı, diplomatik kanalları proaktif şekilde kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AHEPA. (2021). 2021 AHEPA yearbook report. Retrieved from <https://ahepa.org/downloads/>.
- Aksoy, M. (2016). *Ortadoğu Doğu Akdeniz enerji rekabeti*. İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. İstanbul: İNSAMER.
- Aksu, F. (2018). Türk-Yunan ilişkileri Türkiye karşıtı lobi ve propagandalar. Retrieved from <http://www.turkishgreek.org/iki-uelke-arasindaki-temel-sorunlar-ve-taraflarin-yaklasimlari/tuerkiye-kars-t-lobi-ve-propagandalar>.
- Alagöz, B. (2021). Nükleer Anlaşma'ya muhalif devletlerin lobi şirketleriyle ilişkisi. İRAM. Retrieved from https://iramcenter.org/nukleer-anlasmaya-muhelif-devletlerin-lobi-sirketleriyle-iliskisi/?send_cookie_permissions=OK.
- American Hellenic Institute. (2020). State department responds to AHI's concerns on Türkiye 's behavior. Retrieved from <https://www.aheworld.org/press-releases-1/2020/4/13/state-department-responds-to-ahis-concerns-on-Türkiye-s-behavior?rq=Türkiye>.
- American Hellenic Institute. (2021). Our mission. Retrieved from <https://www.aheworld.org/who-we-are>.
- Arı, T. (2015). *Amerika'da siyasal yapı lobiler ve dış politika Türk, Yunan, Ermeni, İsrail ve Arap lobilerinin ABD'nin dış politikasına etkileri*. 5. Baskı, İstanbul: Dora Yayınları.
- Aslan, S. (2009). Siyasal iktidarı etkileme yöntemlerinden biri olarak lobicilik. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 113-122.
- Aydınlık (2018). ABD'deki Yunan lobisi: Trump'ın Türkiye'ye F-35 ambargosundan mutluyuz. Retrieved from <https://www.aydinlik.com.tr/abd-deki-yunan-lobisi-trump-in-turkiye-ye-f-35-ambargosundan-mutluyuz-dunya-agustos-2018>.
- Bayramoğlu, N. N. (1985). *Amerika Birleşik Devletleri'nde lobi faaliyetleri*. Ankara: Dış Politika Enstitüsü.
- Beyaz, G. (2011). ABD siyasetinde etnik lobi kuruluşlarının rolü ve karşılaştırmalı Türk lobisi örneği. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Burrell, M. (2001). *Lobbying and the media: working with politicians and journalist*. London: Thorogood.
- Cin, T. (2013). 3647 Sayılı ve 2008 (3647/2008) Tarihli Yunanistan Vakıflar Yasası ve uygulamaları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 63-121.
- Constantinides, S. (2015). A global world Greek lobby. *Études helléniques/Hellenic Studies*, 23(2), 49-104.
- Dalay, G. (2021). *Türkiye, Europe, and the Eastern Mediterranean: Charting a way out of the current deadlock*. Washington: Brookings Institution.
- Dinçer, M. K. (1998). *Lobicilik*. İstanbul: Alfa Yayınları.

- Ediger, V. Ş., Devlen, B. & McDonald, D. B. (2012). Levant'ta büyük oyun: Doğu Akdeniz'in enerji jeopolitiği. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(33), 73-92.
- Furuncu, Y. (2020). Doğu Akdeniz'de Türkiye dışındaki ülkelerin hidrokarbon arama ve sondaj faaliyetleri. In K. İnâat, M. Ataman & B. Duran (Ed.), *Doğu Akdeniz Sorunu ve Türkiye'nin Hakları*, (ss. 249-275). İstanbul: SETA.
- Genç, T., Kabak, M., Özceylan, E., & Çetinkaya, C. (2018). Evaluation of natural gas strategies of Türkiye in East Mediterranean region: A strengths-weaknesses-opportunities-threats and analytic network process approach. *Technological and Economic Development of Economy*, 24(3), 1041-1062.
- Gönülal, A. Ü. Y. (2015). ABD'de lobicilik ve İsrail lobisinin ABD dış politikası üzerindeki etkisi ve rolü, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GZT. (2020) Joe Biden'ın Türkiye karşıtı geçmişi: Kıbrıs için Yunanistan'ı savundu. Retrieved from <https://www.gzt.com/jurnalist/joe-bidenin-turkiye-karsiti-gecmisi-kibris-icin-yunanistan-i-savundu-3562813>.
- HALC. (t.y.). The Aegean Sea. Retrieved from <https://www.hellenicleaders.com/the-aegean-sea>.
- HALC. (t.y.). Türkiye: worst ally ever. Retrieved from <https://www.hellenicleaders.com/Türkiye>.
- Huntington, S. P. (1997). The erosion of American national interests. *Foreign Affairs*, 76(5), 28–49.
- Hürriyet. (2021). İspanya'dan AB'ye uyarı: Yaptırım değil, Türkiye ile diplomasi zamanı. Retrieved from <https://www.hurriyet.com.tr/dunya/ispanyadan-abye-uyari-yaptirim-degil-turkiye-i-le-diplomasi-zamani-41274928>.
- İletişim Başkanlığı. (2020). *Türkiye'nin Doğu Akdeniz ve Ege'deki hakları ve iddiaları*. İstanbul: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Karbus, S., & Baccarini, L. (2017). East Mediterranean gas: Regional cooperation or source of tensions. *Notes internationals*. Barcelona: Center for International Affairs.
- Karlsson, I. (2006). The Turk as a threat and Europe's "other". *International Issues & Slovak Foreign Policy Affairs*, 15(01), 62-72.
- Klüver, H. (2013). *Lobbying in the European Union: Interest groups, lobbying coalitions, and policy change*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Libby, P. (2011). *The lobbying strategy handbook: 10 steps to advancing any cause effectively*. New York: Sage Publications.
- Magalhaes, M. (2021). Congress and US-Türkiye relations. *Journal of Transatlantic Studies*, 19, 494-516.
- Mehdiyev, N. (t.y.). Ermeni lobisi. Retrieved from <https://www.virtualkarabakh.az/tr/post-item/29/113/ermeni-lobisi.html>.

- MFA (t.y.). 12 Eylül-20 Ekim 2020 tarihleri arasında Yunanistan'ın gerginliği artırıcı eylemleri. Retrieved from https://www.mfa.gov.tr/site_media/html/denizcilik/Yunanistan-in-12-Eylul-2020-tarihinden-itibaren-Dogu-Akdeniz-ve-Ege-Denizi-nde-Gerginligi-Artirici-A-dimlari.pdf.
- MFA (t.y.). Başlıca Ege Denizi sorunları. Retrieved from <http://www.mfa.gov.tr/baslica-ege-denizi-so-runlari.tr.mfa>.
- Military Strength Ranking. (2021). Global firepower index. Retrieved from <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Halkla ilişkilerin ilişkili olduğu alanlar. Retrieved from http://megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Halkla%20ili%C5%9Fkilerin%20ili%C5%9Fkili%20Oldu%C4%9Fu%20Alanlar.pdf.
- OECD. (2014). Lobbyists, governments and public trust, volume 3: *Implementing the OECD Principles for Transparency and Integrity in Lobbying*. OECD Publishing.
- Pak, M. A. (1994). Lobbying in the United States: Reputation management of Türkiye *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Bilkent University The Faculty of Economic, Administrative and Social Sciences.
- Pew Research Center. (2012). Lobbying for the faithful. Retrieved from <https://www.pewforum.org/2011/11/21/lobbying-for-the-faithful-exec/>.
- Sartori, N., Colantoni, L., & Paceviciute, I. (2016). Energy resources and regional cooperation in the East Mediterranean. *Istituto Affari Internazionali*, 16, 1-16.
- Sezgin, M. (2012). Lobcılık kavramı ve yöntemleri, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 2(12), 751-771.
- Star (2020). ABD Kongresinde 'Doğu Akdeniz' körlüğü ve Rum/Yunan lobisi. Retrieved from <https://www.star.com.tr/guncel/abd-kongresinde-dogu-akdeniz-korlugu-ve-rumyunan-lobisi-haber-1570235/>.
- Tarhan, K. (2014). Lobcılık, Ermeni lobciliği. Retrieved from <https://hyetert.org/2014/12/27/lobcılık-ermeni-lobciligini/>.
- The Pappas Post. (2020). Live with Gregory Pappas (episode 6) talking Türkiye. Retrieved from <https://pappaspost.com/live-with-gregory-pappas-episode-6-Türkiye/>.
- Ünal Erzen (Öztürk), M. (1999). Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerinde lobciliğin konumu, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Weiser, D. (2021). Why lobbying is legal and important in the U.S. Retrieved from <https://www.investopedia.com/articles/investing/043015/why-lobbying-legal-and-important-us.asp#citation-3>.

- Yaycı, C. (2012). Doğu Akdeniz'de yetki alanlarının paylaşılması sorunu ve Türkiye. *Bilge Strateji*, 4(6), 1-70.
- Yıldırım, T. (1994). Amerika Birleşik Devletleri'nde lobicilik ve silah ambargosu üzerinde Yunan lobisinin etkileri, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, E. (2020). Doğu Akdeniz'deki gelişmeler doğrultusunda Türk Dış Politikası'nın dünü ve bugünü. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 12(48), 27-48. DOI: 10,17498/kdeniz.791715.
- Yorulmaz, R. (2019). Sıcak gündem: Doğu Akdeniz. *Ortadoğu Analiz Dergisi*, 10(88), 80-83.
- Zetter, L. (2008). *Lobbying: The art of political persuasion*. Hampshire: Harriman House Limited.
- Zibold, F. (2013). Lobbying the EU institutions. *Library Briefing, Library of the European Parliament*, 18, 1-6.

